

א מני פ"ד מהלכות
עבודת יוה"כ הל' ב:
ח ב מני' שם פ"ב הל' ו:
ג (מני' שם פ"ג הלכה ג)

מ:

טרף בקלפי פרק רביעי יומא

מסורת הש"ס

א) לקמן פה. ע"ה. מוספתא
פ"ג הל' טו. (ב) מוספתא
פ"ב הל' טו. א) נבט"א:
למנין. וכן להלן. (ד) נע
ע"ה ע"ה ר"י פ"י ע"ה.
ה) קדוש יד. חולין כד.
וכתיובות כח. (ו) נבט"א:
למנין לתלמידי יבו העלמ',
(ז) נבט"א מוס' מה ל:
ד"ה כ"ט.

תורה אור השלם

1. והשעיר אשר עלה
עליו הגורל לעזאזל
יעמד חי לפני ה' לכפר
עליו לשלח אתו
לעזאזל המדברת:
ויקרא טו י
2. וכלה מכפר את
הקדש ואת אהל מועד
ואת המזבח והקריב את
השעיר הקדש:
ויקרא טו כ
3. והקריב אהרן את
השעיר אשר עלה עליו
הגורל לך וישחטו
הקטאת:
ויקרא טו טז

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה כיון שעלה
כו' ואח"כ לעזאזל היכי
מהדר ליה והא שוב
אינו לריב: (ב) ד"ה קדש
השם כו' וכן לתעלה
הק"ל ואח"כ מה"ל מקום
שקידש הגורל כיון
שמצינן שהגורל קובען
טו:

הגהות מהר"ב
רנשבורג

א) רש"י ד"ה כיון שעלה
וכו' ואח"כ לעזאזל כ"ן
הק"ל ואח"כ ממיל
הדבור שוב. ועי' ש"י:

מוסף רש"י

עד מתי יהיה זקוק
לעמוד חי. שלח ימות,
עד שעת מתן דמו
של חבירו. הא אם מת
קודם לכן אין כפרת הדם
כלום (לקמן טו.). ועשהו
חטאת. הגורל לה ועשהו
חטאת. למשעת הגורל
עושהו חטאת בנילמו
עליו (חולין כד.). הגורל
עושהו חטאת. שער
גורל השם עולה עליו
עושהו חטאת (קדושין
ד.). ואין השם עושהו
חטאת. אין קריאת השם
עושהו חטאת, אלא אמר
זה לשם אף קריאת השם
אין מקבצים כן ומגביל
עליו, אלא הגורל משנה
את קביעות שם הולכים
אחר הגורל (חולין טו.)
ואם יפול הגורל על
חבירו יהא זה לעזאזל
(קדושין טו.). שיכול
והלא דין הוא. אז
לא כמי הגורל ועשהו
אלא קרא חטאת דמתן
אהרן על שני וגו',
היינו יכול לומר והלא
דין הוא להחיל הגורל
קובעין יח אף קריאת
השם קובעין (חולין טו.)
וכע"ז קדושין טו.). ומה
במקום שלא קידש
הגורל. ככל הקצונות
(ברכות כח.). כגון קיי
זכר ויולדות לחטאת
ואח"כ לעולה, שאל הגביל
עליהם. שכתב על אכן

יעמד חי. על כרחק ללמדנו שאם מת אחר כריץ להציא אחר לחי' לא
למאי אתא אם תאמר שלא שלחנו עד לאחר מתן דמים ליתבו
יעמד לפני ה' לכפר עליו חי למה לי אלא שאם מת כריץ להציא
אחר: ועד מהי הוסיקו להיות חי עד שעת מתן דמים של חבירו.
דכתיב לכפר עד שיכפר דמיו של
חבירו אבל משעת מתן דמים ואילך
המקראות וכלה מכפר וגו' (ויקרא טו)
וסמך אהרן וגו' אם מת אין כריץ
אחר אלמא וידוי לא מיעכב: רבי
שמעון אומר כו'. כדפריש טעמא
לקמן. ואני שמעתי ואזדו לטעמייהו
בהגלה מיעכבא ולא מיעכבא ואי
אפשר להעמידה: וכן הוא אומר
וכלה מכפר את הקודש. הוא מתן
דמים והקריב את השעיר החי עד כ"ן
כריץ להיות חי: לכפר עליו. כפרת
המוטלת עליו הכתוב מדבר והוא
היודי: עלה נשאל. גורל שם:
אל תטנו מקום לצדוקים. תלמידים ו'
החולקים על התורה לרדות ולמשול
בהן לקפח אתכם בדברים שאינכם
לפי רצונם הם עושים הכל: הא לאו
הכי מהדינן. של עוזאל לשם: כיון
שעלה. מתוך קלפי ויודע איזו לשם
ואיזו לעזאזל א) שוב אינו כריץ להיות
מונח עליו ואפילו למצוה אבל עליה
והנחה מצוה (היא) מיהא איכא:
ואין השם. אם קרא לו שם בלא גורל:
במקום שלא קידש הגורל. בשאר
קרבנות הנריבין פירוש כגון קייני
זבין וזבות ויולדות שאחד מהן חטאת
ואחד מהן עולה שלא קידש הגורל אם
כתב על שני גורלות על אחד חטאת ועל
א' עולה ונתמן עליהם לא מצינו שהגורל
קובעם ולא יכול לשנות: קידש
השם. מאחר שקרא לו חטאת
ולו עולה אין הכהן רשאי לשנות
כדאמרין לקמן (דף טו.). מולקחה
שתי תורים או שני בני יונה אחד
לעולה ואחד לחטאת בשעת לקיחה הן נקבעין זו לעולה
וזה לחטאת ב) כ"ן שמיניו שהגורל קובען אינו דין שהשם קובען:

אחת חטאת ועל אכן אחת עולה והטילו עליהם גורל. לא מצינו שיהא הגורל קובען ואם רצה לשנותו תכונות בידו (חולין
טו.) דק"ל אין הקנין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן (קדושין טו.). קידש השם. אם אמר בשעת
לקיחה זו לחטאת וזו לעולה הוקבעו ואם שניה פסול (טו.) דמאחר שפירש זה לחטאת זה לעולה אם שניה פסול. דכתיב
(דברים כג) מוצא שפירש תשומר, אלמא שם קבע, ואם משנה נמארת חטאת למעלה ועולה למטה (חולין טו.). מקום
שקידש הגורל. דכתיב ומן אהרן וגו' (קדושין טו.). תלמוד לומר. שנה עליו לעכב (טו.).

1) יעמד חי לפני ה' לכפר עליו עד מתי יהיה
זקוק לעמוד חי עד שעת מתן דמו של חבירו
דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר "עד שעת
וידוי דברים במאי קא מיפלגי כדתניא לכפר
בכפרת דמים הכתוב מדבר וכן הוא אומר
וכלה מכפר את הקדש מה להלן בכפרת
דמים אף כאן בכפרת דמים דברי רבי יהודה
ר' שמעון אומר לכפר עליו בכפרת דברים
הכתוב מדבר ת"ש "שאלו תלמידיו את רבי
עקיבא עלה בשמאל מהו שיחזור לימין אמר
להן אל תתנו מקום לצדוקים" (ג) לרדות מעמא
דאל תתנו מקום לצדוקים לרדות הא לאו
הכי מהדינן ליה והא אמרת הגרלה מעכבא
וכיון דקבעתיה שמאל היכי מהדינן ליה
אמר רבא הכי קאמרי עלה הגורל בשמאל
מהו שיחזור לו ולשעירו לימין אמר להם אל
תתנו מקום לצדוקים לרדות ת"ש אילו
נאמר את השעיר אשר עליו הייתי אומר
יניחנו עליו ת"ל עלה כיון שעלה שוב אינו
צריך למאי אילימא למצוה מכלל דהנחה
מצוה נמי לא אלא לאו לעכב ושמע מינה
הגרלה מעכבא הנחה לא מעכבא אמר רבא
הכי קאמר אילו נאמר אשר עליו הייתי אומר
יניחנו עליו עד שעת שחיטה ת"ל אשר עלה
כיון שעלה שוב אינו צריך ת"ש ועושהו חטאת
הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת'
שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש
הגורל קידש השם מקום שקידש הגורל אינו
עושה חטאת ואין השם עושה חטאת

לעולה ואחד לחטאת בשעת לקיחה הן נקבעין זו לעולה
וזה לחטאת ב) כ"ן שמיניו שהגורל קובען אינו דין שהשם קובען:

דכתיב לכפר עד שיכפר דמיו של
חבירו אבל משעת מתן דמים ואילך
המקראות וכלה מכפר וגו' (ויקרא טו)
וסמך אהרן וגו' אם מת אין כריץ
אחר אלמא וידוי לא מיעכב: רבי
שמעון אומר כו'. כדפריש טעמא
לקמן. ואני שמעתי ואזדו לטעמייהו
בהגלה מיעכבא ולא מיעכבא ואי
אפשר להעמידה: וכן הוא אומר
וכלה מכפר את הקודש. הוא מתן
דמים והקריב את השעיר החי עד כ"ן
כריץ להיות חי: לכפר עליו. כפרת
המוטלת עליו הכתוב מדבר והוא
היודי: עלה נשאל. גורל שם:
אל תטנו מקום לצדוקים. תלמידים ו'
החולקים על התורה לרדות ולמשול
בהן לקפח אתכם בדברים שאינכם
לפי רצונם הם עושים הכל: הא לאו
הכי מהדינן. של עוזאל לשם: כיון
שעלה. מתוך קלפי ויודע איזו לשם
ואיזו לעזאזל א) שוב אינו כריץ להיות
מונח עליו ואפילו למצוה אבל עליה
והנחה מצוה (היא) מיהא איכא:
ואין השם. אם קרא לו שם בלא גורל:
במקום שלא קידש הגורל. בשאר
קרבנות הנריבין פירוש כגון קייני
זבין וזבות ויולדות שאחד מהן חטאת
ואחד מהן עולה שלא קידש הגורל אם
כתב על שני גורלות על אחד חטאת ועל
א' עולה ונתמן עליהם לא מצינו שהגורל
קובעם ולא יכול לשנות: קידש
השם. מאחר שקרא לו חטאת
ולו עולה אין הכהן רשאי לשנות
כדאמרין לקמן (דף טו.). מולקחה
שתי תורים או שני בני יונה אחד
לעולה ואחד לחטאת בשעת לקיחה הן נקבעין זו לעולה
וזה לחטאת ב) כ"ן שמיניו שהגורל קובען אינו דין שהשם קובען:

אחת חטאת ועל אכן אחת עולה והטילו עליהם גורל. לא מצינו שיהא הגורל קובען ואם רצה לשנותו תכונות בידו (חולין
טו.) דק"ל אין הקנין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן (קדושין טו.). קידש השם. אם אמר בשעת
לקיחה זו לחטאת וזו לעולה הוקבעו ואם שניה פסול (טו.) דמאחר שפירש זה לחטאת זה לעולה אם שניה פסול. דכתיב
(דברים כג) מוצא שפירש תשומר, אלמא שם קבע, ואם משנה נמארת חטאת למעלה ועולה למטה (חולין טו.). מקום
שקידש הגורל. דכתיב ומן אהרן וגו' (קדושין טו.). תלמוד לומר. שנה עליו לעכב (טו.).

כלל הגרלה אלא ודאי רבי יהודה היא ודריש יעמד חי כדי לכפר
בו כיון שאם מת המשמלה לא יוכל לכפר עוד בחבירו אלא ישפך
הדם ודריש נמי לכפר עליו לשלח אותו שאם רוצה לשלח אותו אינו
יכול לשלחו אלא אם כן כפר בחבירו אבל אם נשפך הדם ימות
המשמלה וכיון דלר' יהודה מיעכבי
אהדי וצריך להציא שנים אחרים כל
היכא דקרינן זיה ולקחו שני השעירים
קרי זיה נמי ונתן על שני השעירים
גורלות אבל לר' שמעון דדריש עד
שעת כפרת דברים דלין תלוין זה
זוה אלא שער המשמלה תלוי במעשה
שגופו ואם נשפך הדם לא ימות
המשמלה אלא יתודה עליו כיון שהוא
השעיר גולת וא"ת אם כן תיקשי
מי מציא אחר שלא בהגלה ללא
קרינן זיה ולקח את שני השעירים
לא קרינן זיה נמי ונתן על שני
מנאן למ"ד אליבא דר' יהודה דהגלה
לא מעכבא וי"ל דאיכא למימר הא
דישפך הדם כשמת המשמלה לאו
היינו משום הגרלה אלא משום דבעינן
ולקח את שני השעירים שהיו יתקין
כאחת א"נ כיון דהוקבעו כבר כאחת
אם מת אחד מהן גס השני ידחה
הלבן כריץ להציא אחרים וכיון דלא
כגי דלא מיימי אחריו מגביל עליהם
למנוה ולר' שמעון למנוה נמי לא כיון
דסנינא ליה דאינו מציא אלא אחד
אין שייך זו הגרלה:

לעולה ואחד לחטאת בשעת לקיחה הן נקבעין זו לעולה
וזה לחטאת ב) כ"ן שמיניו שהגורל קובען אינו דין שהשם קובען:

כיון דקבעתיה שמאל היכי מהדינן ליה
אמר רבא הכי קאמרי עלה הגורל בשמאל
מהו שיחזור לו ולשעירו לימין אמר להם אל
תתנו מקום לצדוקים לרדות ת"ש אילו
נאמר את השעיר אשר עליו הייתי אומר
יניחנו עליו ת"ל עלה כיון שעלה שוב אינו
צריך למאי אילימא למצוה מכלל דהנחה
מצוה נמי לא אלא לאו לעכב ושמע מינה
הגרלה מעכבא הנחה לא מעכבא אמר רבא
הכי קאמר אילו נאמר אשר עליו הייתי אומר
יניחנו עליו עד שעת שחיטה ת"ל אשר עלה
כיון שעלה שוב אינו צריך ת"ש ועושהו חטאת
הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת'
שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש
הגורל קידש השם מקום שקידש הגורל אינו
עושה חטאת ואין השם עושה חטאת

לעולה ואחד לחטאת בשעת לקיחה הן נקבעין זו לעולה
וזה לחטאת ב) כ"ן שמיניו שהגורל קובען אינו דין שהשם קובען:

כיון דקבעתיה שמאל כו'. ולא
זעי לאוקמא ר"ע כרבי
שמעון כיון דר' יהודה ור' נחמיה נמי
היו תלמידי כדאימא בפרק הבא על
יבמות (דף טו. כ):
ועשהו חטאת הגורל עושהו
חטאת וכו'. וא"ת יתדהר
על זה. ת"ש ועשהו
חטאת הגורל עושהו חטאת
ואין השם עושה חטאת.
פ"י (אם) אין קריאת
על השעיר שם חטאת
בלא גורל קובעו חטאת
אלא הגורל קובעו, שנאמר
והקריב אהרן את השעיר
אשר עלה עליו הגורל
לה ועשהו חטאת. כלומר
עליית הגורל לה' הוא
עושהו חטאת.

לעולה ואחד לחטאת בשעת לקיחה הן נקבעין זו לעולה
וזה לחטאת ב) כ"ן שמיניו שהגורל קובען אינו דין שהשם קובען:

דדרישן מועשהו חטאת הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת
כל שכן דנדרוש ועשהו חטאת ליה ולא לאחר מדע דכפ"ק דקדושין
(דף טו.) אמרינן גבי עבד עברי הנמכר לנכרי שיהא נגאל
בשם מק"ו ומה מי שאין נגאל באלה פ"י בקרוצים כגון עבד עברי הנמכר לנכרי שיהא נגאל
ומשני מ"ל באלה באלה הוא נגאל ואינו נגאל בשם ופריך ואי ס"ד יליף שכיר שכיר אמאי אינו נגאל באלה יליף שכיר ומשני שאני
התם דאמר קרא יגאלנו ליה ולא לאחר אלמא אף על גב דפשיטא ליה דדרשינן מיעוטא דיגאלנו ליה ולא לאחר ולהכי לא יליפין נמכר
לישראל בק"ו מנמכר לנכרי אפילו הכי הוה יליף נמכר לנכרי ליגאל בשם בק"ו ולא קא ממעט ליה מיגאלנו ולמידרש דודו וכן דודו
או משאר בשרו יגאלנו ולא בדבר אחר אבל תימה מאי שנה דהכא ממעטינן תרייהו מועשהו דהכא לא מקדש השם ועבלמא לא מקדש
הגורל והתם לא ממעט מיגאלנו אלא דבעלמא לא מהני גאולת קרוצים אבל דהכא אינו נגאל בשם יליף לה מקרא אחריו מואם לא יגאל
באלה באלה הוא נגאל ואינו נגאל בשם ושמה י' לומר דכתיב ופשיטא חטאת וכתב נמי חוקה אתא ועשהו דכתיב בגורל
לגויי אחוקה דקאי נמי אהגרלה דאע"ג דלרבי יהודה חוקה לא קיימא אהגרלה ועשהו מגלין לך חוקה נמי קאי אהגרלה א"נ משום דתנא זיה קרא
תרי זימני אשר עלה אשר עלה וזהא נמי ניחא מאי דק"ל דמסיק תיובתא למ"ד הגרלה לא מעכבא אבל למ"ד מעכבא ניחא ואמאי
לדידיה נמי תיקשי דהכא יליף עיובא מועשהו ואיך יליף ליה לעיל מדתנא זיה קרא ולמאי דפרישית ניחא דאי לאו ועשהו דמשמע
מיעוטא אע"ג דתנא זיה קרא הוה דרשינן ק"ו לומר דהגרלה לא מעכבא כיון דלא תנא זיה קרא בלשון כווי להכי אינרטיך ועשהו
אין לא תנא זיה קרא לא הוה דרשינן ועשהו אלא למעוטי דלא מהני הגרלה בעלמא כי ההוא דיגאלנו כדפריש' להכי אינרטיך דתנא
קרא אין זה מדבריו אלא בעל הגמרא קא מפרש לטעמא הכי למאי דלא ידע אכתי דרשינא דועשהו וכו' ואי גוונא יש כפ"ג
דשזועות (דף כה.) גבי פלוגתא דרב ושמואל בשזועה שזרק פלוני רכור לים: "ג"ה במקום שרא קידש הגורל ב'. הקשה מורי
הר"ר שמואל בר מנחם ז"ל היכי גמר מהכא והא יום הכפורים דבר שהיה בכלל כל הקרבנות שקידש בהם השם ויחא לידון בדבר
החדש בגורל אי אתה יכול להחזירו לכללו ולכולי עלמא איחוי לא גמר מכלליה בזהוהו מקומן (וזכירי מט.) ונראה לי דלפילו יחא לידון בדבר
החדש גמרי מהדדי בקל וחומר או זמה מצינו אם אין להשיב אבל אם יש להשיב לא גמרינן אבל דבר שהיה בכלל ויחא מן הכלל לא
ללמד על ענמו יחא כו' כמו בצערה וכיוצא בה גמרינן מיניה אפי' אם יש להשיב אין משיבין כמו על ג"ש והיקש שאין משיבין עליהן תדע
דבפרק קמא דיבמות (דף טו.) פריך מאי אינרטיך עליה למיסר עריות לייבס מהיכא תיתי דלישטרו דאינרטיך עליה למיסר קא ס"ד תיתי
מאשת אח דהוה ליה דבר שהיה בכלל ויחא ללמד וכו' ופריך הא לא דמי אלא ליחא לידון בדבר החדש וכו' עד אלא ס"ד תיתי אחות אשה
במה מצינו מאשת אח והשתא כיון דאמר כבר דהוה ליה דבר החדש היכי הדר מו קאמר תיתי פירכא לא פריבין ופריך והלא דבר החדש הוא וחסן כן
אי איכא למיפרך לא גמרינן מיניה והדר קאמר ואע"ג דדבר החדש הוא ניגמר מיניה במה מצינו דהא ליכא למיפרך מיניה מידי
ולהכי פריך מי דמי התם חד איסורא הכא תרי איסורי והיינו פירכא וכיון דאיכא למיפרך לא גמרינן מיניה כיון דדבר חדש הוא:

לעולה ואחד לחטאת בשעת לקיחה הן נקבעין זו לעולה
וזה לחטאת ב) כ"ן שמיניו שהגורל קובען אינו דין שהשם קובען:

קידש השם כדמפקינן ליה מועשהו חטאת, מקום שלא קידש הגורל אינו דין שלא יקדש השם. י"ל דאיכא שום קרא דמריב שקידש
השם שום מולקח ועשה לדין מתפרשין כו' נפקא. ת"ש ועשהו חטאת ב'. וא"ת דמפיק מהכא דהגרלה מעכבא והא מפיק ליה
לעל תאכא ענה אצל עמי. י"ל דאי לאו אשך ענה עלה מפיקין מועשהו חטאת דלפילו המנה מעכבא,
קמ"ל אשך עלה דוקא עליה, ואי לא כתב אלא אשך עלה לא הוה מפליגנא נמי בין עליית גורל להנחה כתב רחמנא ועשהו ואימתי ליה
אשך עלה לגויי דדוקא עליה מעכבא.

לעולה ואחד לחטאת בשעת לקיחה הן נקבעין זו לעולה
וזה לחטאת ב) כ"ן שמיניו שהגורל קובען אינו דין שהשם קובען: